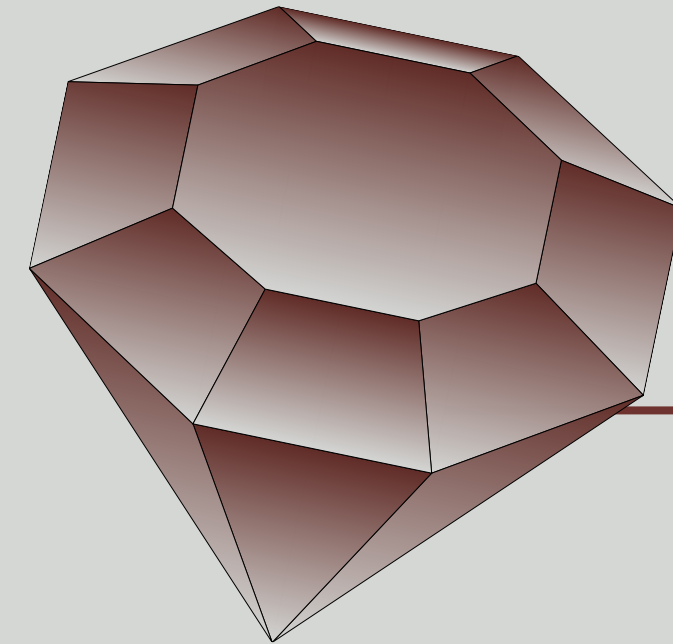
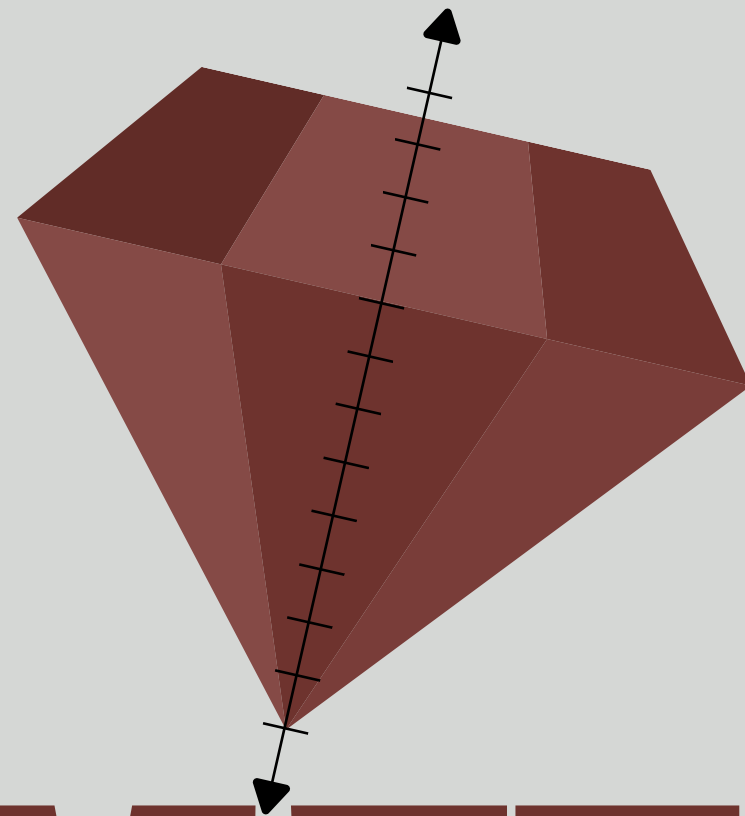

**СИМЕТРІЯ
КРИСТАЛІВ**

ОСІ СИМЕТРІЇ У КРИСТАЛАХ

підготувала студентка групи Х-21, Клшлшко Марія

симетрія та її основні поняття

симетрія кристалів – це закономірне повторення однакових елементів кристалу (вершин, граней, ребер) відносно уявних ліній, площин, точок (елементів симетрії).

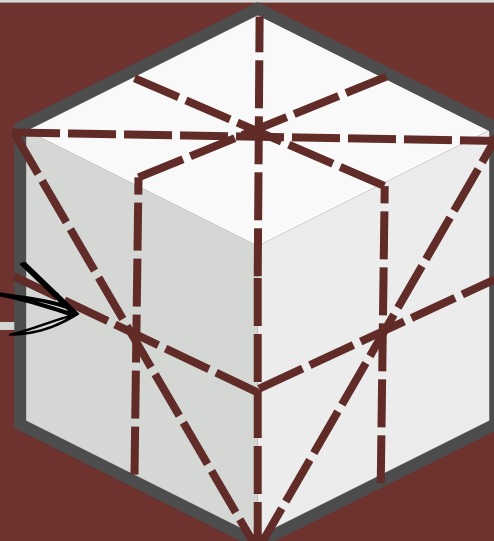

операція симетрії - геометричне перетворення, що приводить до самосуміщення об'єкта.

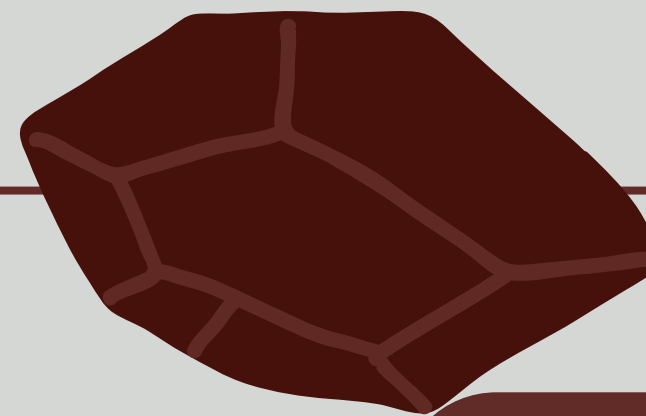
елементи симетрії - уявні точки, прямі та площини, по відношенню до яких відбуваються операції симетрії.

елемент
симетрії

штрихпунктирні лінії на кубі створюють площини симетрії, які ділять куб на рівні частини

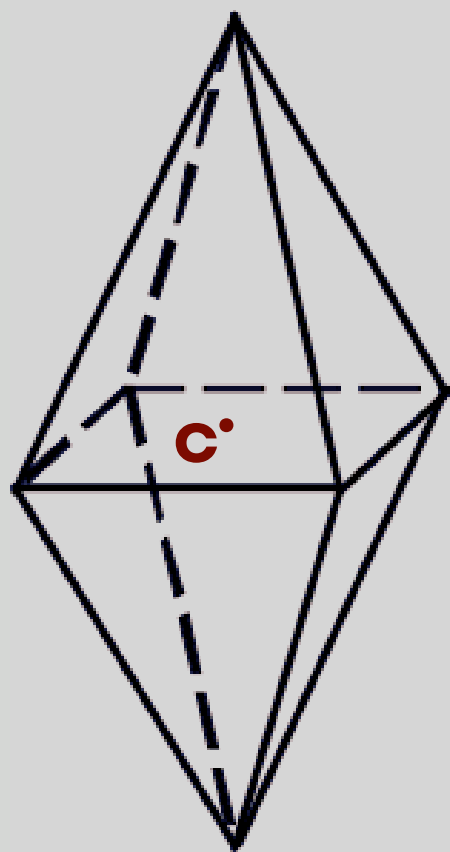
елементи симетрії

центр симетрії C

уявна точка всередині кристалу, при проходженні через яку, будь-яка пряма зустрине на рівній від неї відстані однакові частини кристалу

- В кристалах може бути **тільки один центр симетрії**, або його може не бути взагалі.

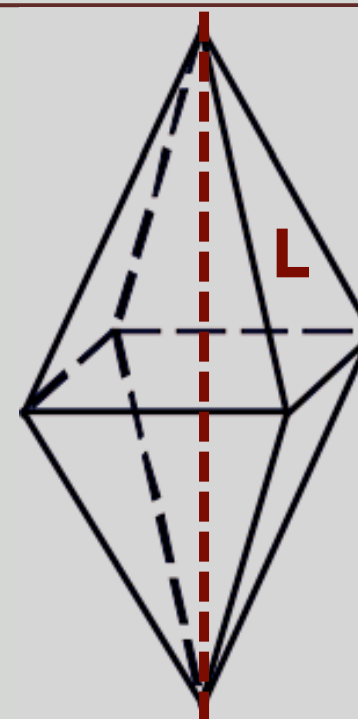

у кристалах, що мають центр симетрії протилежні грані попарно рівні і паралельні.

вісь симетрії L_n

уявна пряма, обертання навколо якої на деякий кут призводить до самосуміщення фігури

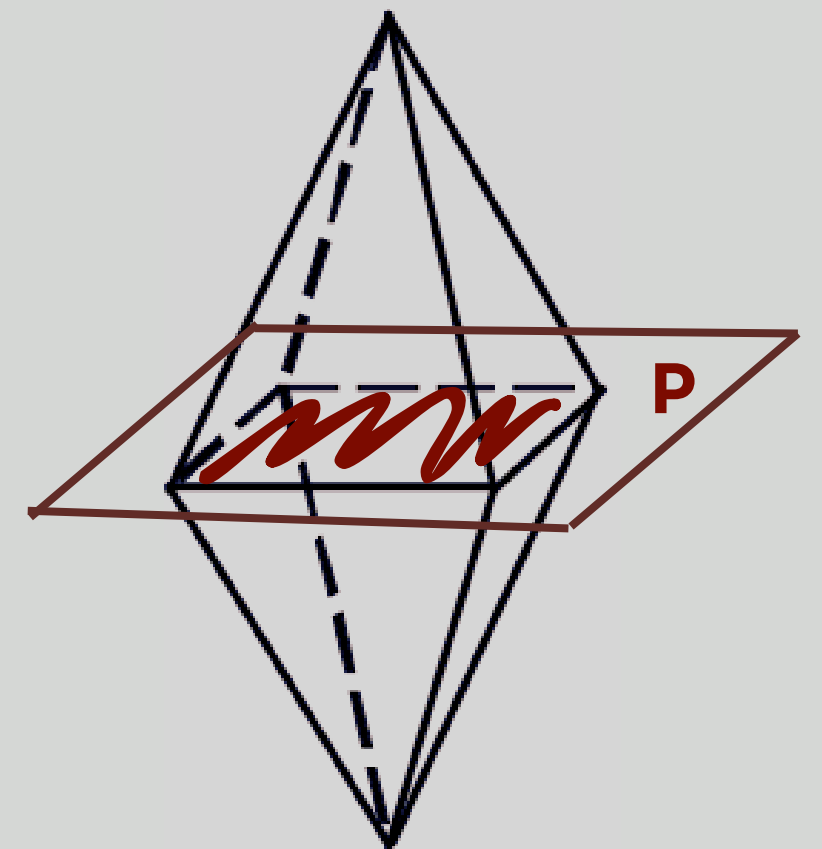
- При повороті кристалу на 360 градусів співпадання можливе 2, 3, 4, 6 разів.
- Кількість повторів вказує на **порядок вісі симетрії -n**.

площина симетрії P

уявна площина, яка поділяє кристал на дві рівні частини так, що 1 з них є дзеркальним відображенням іншої

- Площин симетрії в кристалах може бути **від 1 до 9** або **не бути взагалі**.

• **Осі симетрії характеризуються порядком: кількістю кутів, при повороті на які система суміщається з собою.**

• **Кут повороту за якого відбувається самосуміщення, називається елементарним кутом повороту α .**

• **Число суміщень фігури при обертанні на 360° визначає порядок осі:**

$$n = \frac{360^\circ}{\alpha}$$

- **У кристалах можуть існувати тільки осі 1, 2, 3, 4 та 6-го порядку.**
- **Осі першого порядку не враховуються, тому що будь-яка фігура суміщається з собою при обертанні навколо довільної осі на 360° .**

Якщо вам цікаво, чому у кристалах не можуть існувати осі симетрії п'ятого і вище шостого порядку, то ось пояснення : ця закономірність обумовлена внутрішньою будовою кристалів. За наявності, припустимо, у кристалах осей симетрії п'ятого, сьомого або восьмого порядків, матеріальні частинки повинні розташовуватись у вершинах правильних п'яти-, семи- чи восьмикутників. Власне, за такого розташування вузлів, сукупність п'яти-, семи- чи восьмикутників не може утворювати плоску сітку без проміжків між ними.

Наявність таких проміжків призводило б до переміщення частинок по кристалу, тобто - до нестійкості структури кристала, що для нього не характерно.

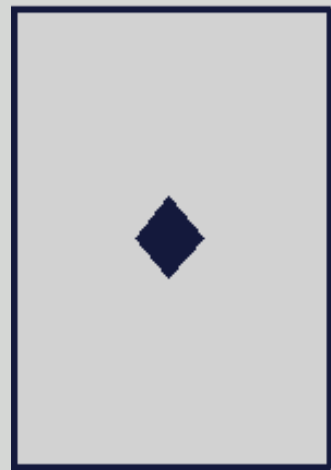
загальна характеристика осей симметрії

Вісь симетрії, L_n	порядок осі, n	кут повороту, α
L_1	1	360°
L_2	2	180°
L_3	3	120°
L_4	4	90°
L_6	6	60°

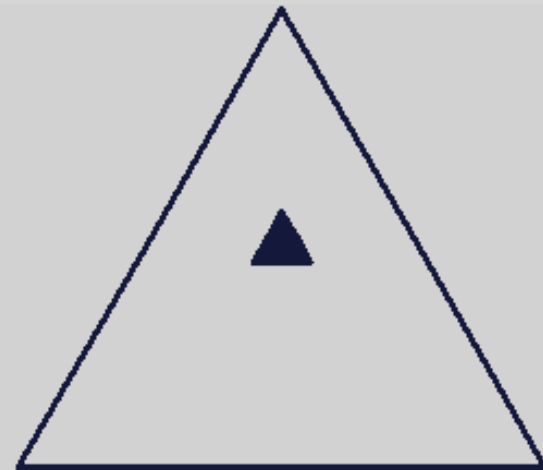
ЯК ВИЗНАЧИТИ ПОРЯДОК ОСІ СИМЕТРІЇ ?

Для визначення порядку осі симетрії потрібно закріпити фігуру в точках виходу визначеної осі. Далі запам'ятовуємо вихідне положення всіх елементів обмеження. Обертаючи модель навколо закріпленої осі, спостерігаємо, скільки разів при повному оберті (360°) фігура суміститься з первинним положенням: число суміщень, включаючи початкове, є порядком осі.

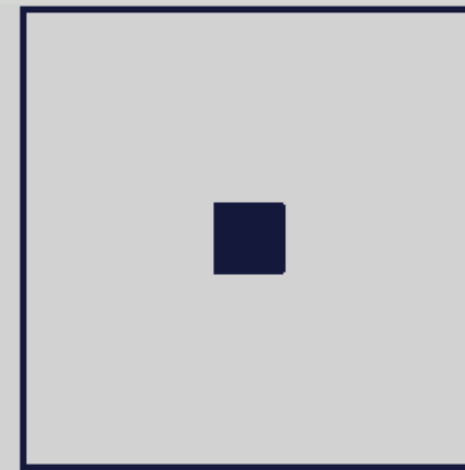
приклад осей різного порядку для плоских фігур

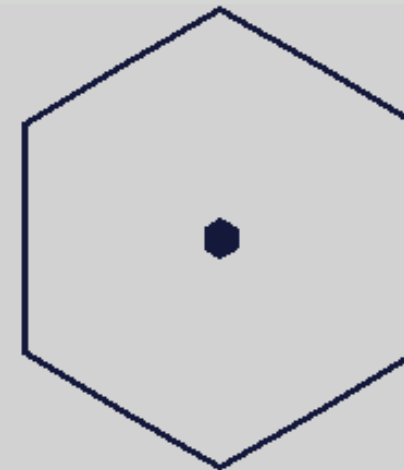
L_2

L_3

L_4

L_6

осі симетрії в кристалічних багатогранниках

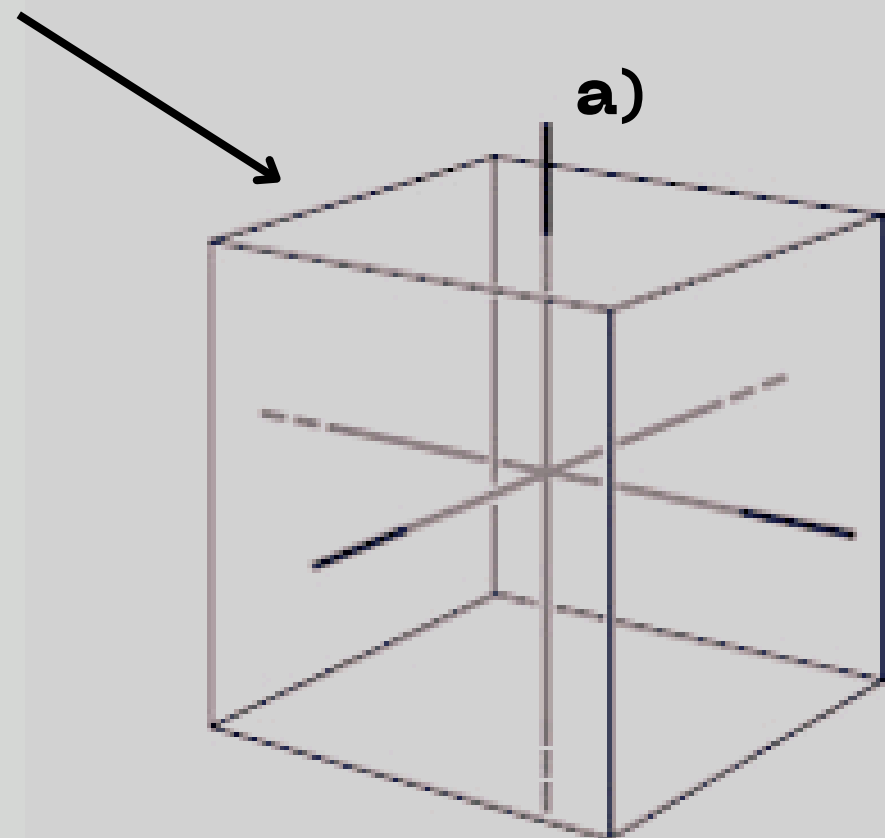
- В кристалічних багатогранниках осі симетрії обов'язково проходять через центр симетрії, а їх виходи на поверхні співпадають або з вершинами, або з центрами граней, або з серединами ребер.

Як приклад, розглянемо у кубі усі можливі осі симетрії та їх порядок

У кубі існує 13 осей симетрії, які умовно можна поділити на три типи:

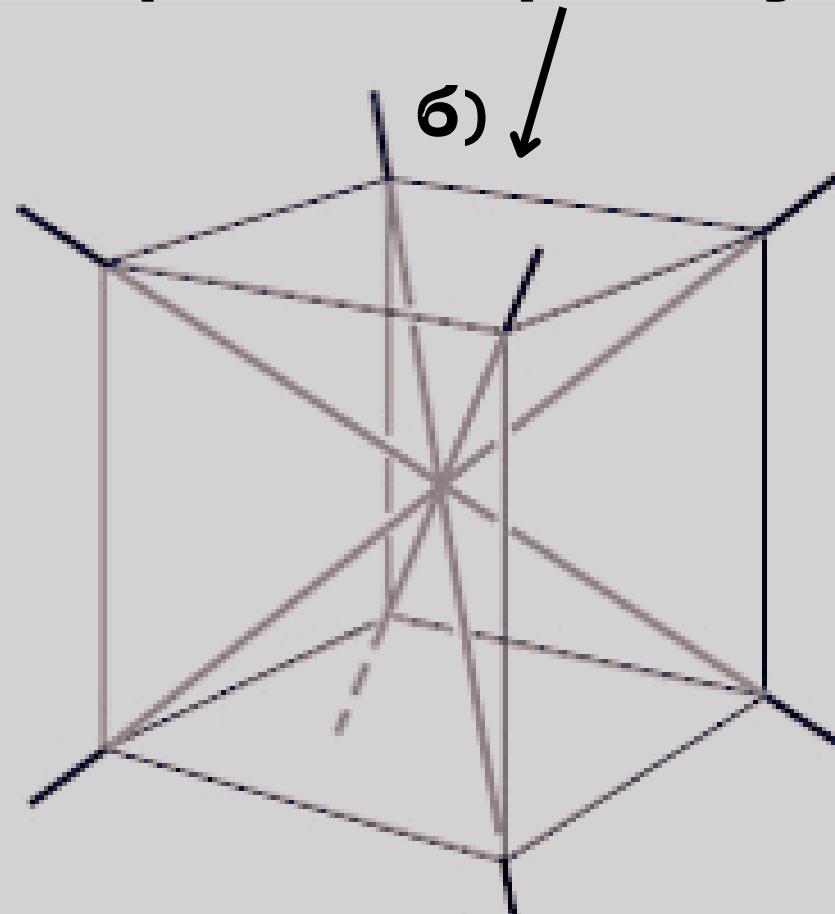
осі симетрії 4 порядку

- таких осей 3
- фігура суміється сама із собою 4 рази
- осі проходять через центри протилежних граней

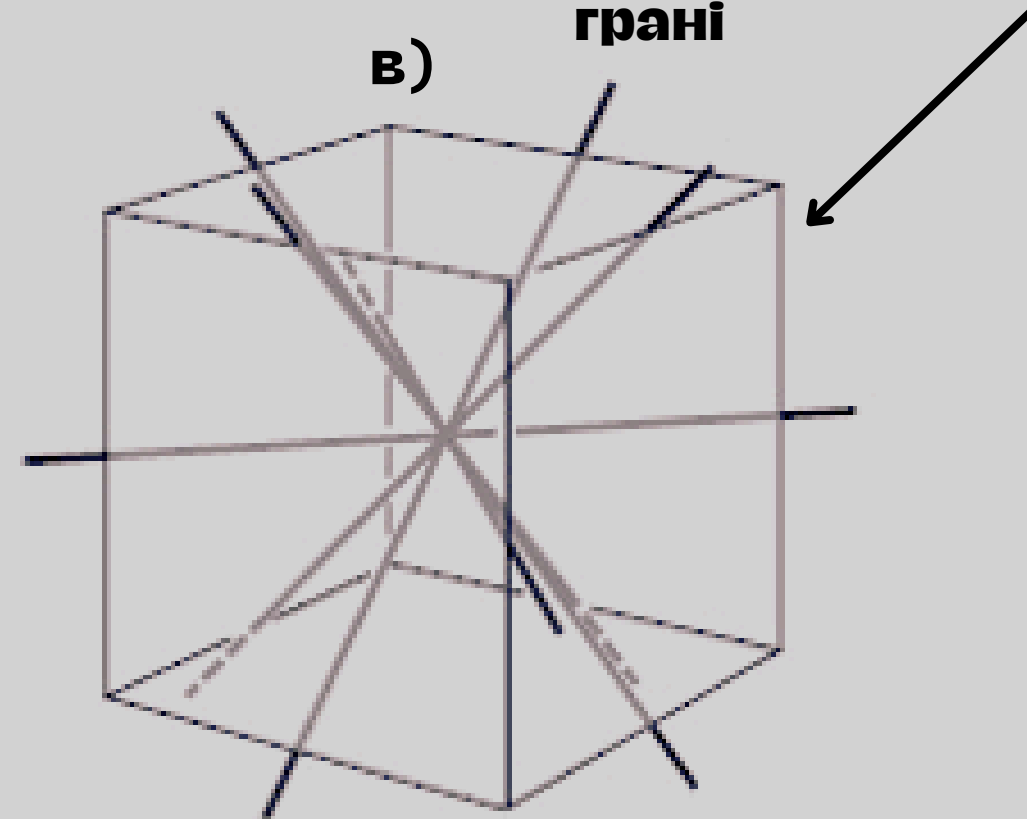
осі симетрії 3 порядку

- таких осей 4
- фігура суміється сама із собою 3 рази
- осі проходять через дві протилежні вершини куба

осі симетрії 2 порядку

- таких осей 6
- фігура суміється сама із собою 6 разів
- осі проходять через середини двох протилежних ребер, які не лежать на одній грані

осі симетрії куба: а) $3C_4$, б) $4C_3$, в) $6C_2$

кристалографічні сингонії

симетрія кристалічних багатогранників описується 32 видами симетрії.

вид симетрії - це повна сукупність усіх елементів симетрії кристалічного багатогранника.

сингонія — група видів симетрії, що мають один або кілька однакових елементів симетрії та мають однакове розташування кристалографічних осей.

32 види симетрії згруповані у 7 сингоній.

групування базується на існуванні у кристалах однакової симетрії елементарної комірки їх структури і однакової системи осей координат.

СИНГОНІЇ

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СИМЕТРІЇ

КУБІЧНА

чотири осі третього порядку ($4L_3$) і три осі четвертого ($3L_4$)

ГЕКСАГОНАЛЬНА

одна вісь симетрії шостого порядку (L_6)

ТЕТРАГОНАЛЬНА

одна вісь симетрії 4-го порядку (L_4)

кристал кварцу
має тригональну
сингонію

ТРИГОНАЛЬНА

одна вісь симетрії 3-го порядку (L_3)

РОМБІЧНА

три взаємно перпендикулярні осі симетрії 2-го порядку ($3L_2$)

МОНОКЛІННА

одна вісь симетрії 2-го порядку (L_2) або одна площина симетрії (P)

ТРИКЛІННА

відсутність елементів симетрії окрім осей 1 порядку (L_1) та центру симетрії (C)

ПРИКЛАДИ КРИСТАЛІВ РІЗНИХ СИНГОНІЙ

КУБІЧНА СИНГОНІЯ

(найбільш симетричні кристали)

ПІРИТ

РОМБІЧНА СИНГОНІЯ

АНТИМОНІТ

ТРИКЛІННА СИНГОНІЯ

(найменш симетричні кристали)

КІАНІТ

ТЕТРАГОНАЛЬНА СИНГОНІЯ

КАСИТЕРИТ

ГЕКСАГОНАЛЬНА СИНГОНІЯ

АПАТИТ

симетрія — головна властивість кристалів

Симетрія визначає:

- закони розташування структурних елементів у просторових ґратах
- взаємне розташування граней макроскопічного кристала
- фізичні властивості, які можуть бути в кристалах

Значення симетрії для властивостей кристалів:

1

Оптичні властивості

Симетрія впливає на те, як кристали взаємодіють зі світлом

2

Механічні властивості

Симетрія визначає міцність, твердість і розщеплення кристалів

3

Електричні властивості

Симетрія впливає на провідність і діелектричні властивості

